

EDITORIAL

El nostre país viu, en aquests moments, l'impacte d'esdeveniments i anuncis que són presagi d'un futur millor. Hem viscut la recta final de l'aprovació de l'Estatut i, entremig, hem patit pel fet de ser, una vegada més, carn de canó en la confrontació d'interessos polítics.

L'anunci de treva definitiva per part de l'ETA ens ha deixat muts i esperançats. Aquest, que és un tema clau per a la convivència, canvia de cop el panorama.

La història del segle XX, marcada per les dictadures i amb una guerra civil al mig, ha fet més difícil el nostre procés democràtic i l'esquitxada de sang innocent ha estat, lamentablement, present en la vida quotidiana.

Ara, convé que tots tinguem una clara visió de futur, administrem amb serenor les possibilitats de futur que estan en joc i compte a

caure en espirals de venjança, perquè aquests no tenen fi.

Tot hem somniat que la vertadera pau era possible i, ara, hem de creure que la tenim més prop que mai i que el deure de tots és col·laborar-hi positivament i no posar cap tronquet a les rodes per tal que aquesta realitat de pau ompli tots el racons de la nostra societat.

Les declaracions, sense ressentiment, de la filla d'Ernest Lluch han estat un missatge molt positiu.

Ara convé que tothom treballi de valent, en la millor direcció, perquè ràpidament ja es vagin veient els fruits.

NOTÍCIES

• L'editorial Proa, el passat dijous 9 de març, amb motiu de la presentació del llibre **Cristòfor Colom Príncep de Catalunya** de Jordi Bilbeny, va convocar una roda de premsa al Museu d'Història de Catalunya (Auditori) Pl. de Pau Vila, 3 –Palau de Mar–, amb la participació i assistència de: Jaume Sobrequés, director del Museu d'Història de Catalunya; Carles Camp, president de la Fundació d'Estudis Històrics de Catalunya; Isidor Cònsul, director d'Edicions Proa, i l'autor, Jordi Bilbeny.

“Qui era Cristòfor Colom? Què en sabem de la seva vida i dels seus orígens? La versió més divulgada ens diu que Colom era un llaner genovès, sorgit de les fondàries del misteri, sense carrera política ni militar, ni estudis de dret ni de fiscalitat, que va ser nomenat pels Reis Catòlics, amb l'acceptació de la cort i la conformitat de lleis i d'institucions, virrei, almirall, governador i capità general del nou regne de les Índies. Però, és concebible que un estranger plebeu i analfabet rebés uns títols reservats només als membres de la casa reial?”

Cinc-cents anys després de la mort de Cristòfor Colom, l'historiador Jordi Bilbeny culmina les seves exhaustives investigacions i concreta la figura del descobridor d'Amèrica en un Colom de la noblesa barcelonina, d'una família de tradició de mercaders i navegants, diputat, governador, militar, corsari, membre del Consell d'Estat, amb un germà que era president de la Generalitat i un altre que pertanyia a l'Església, amb escut d'armes, seguidor de la causa del conestable de Portugal i de Renat d'Anjou, en tant que reis de Catalunya. Addicte, per tant, al casal d'Urgell i a la seva descendència portuguesa. Un personatge no-

ble vinculat a la casa reial: un Colom príncep de Catalunya.

Jordi Bilbeny (Arenys de Mar, 1961) és membre de la Fundació d'Estudis Històrics de Catalunya. Ha publicat *Brevíssima relació de la destrucció de la història* (1998), *La descoberta catalana d'Amèrica* (1999) i *Totes les preguntes sobre Cristòfor Colom*. David Bassa entrevista Jordi Bilbeny (2001), a més de nombrosos articles sobre aspectes molt diversos de la catalanitat de la descoberta d'Amèrica i la seva adulteració premeditada”.

Felicitem en Jordi Bilbeny, a l'editorial Proa per haver fet possible l'edició del seu llibre i també a la Fundació d'Estudis Històrics de Catalunya, pel seu suport i recolzament. Enhorabona!

• A Tarroja, per les característiques de la seva minsa població i també pels seus habitants, no es pas que sorgeixin les notícies a cor que vols, ben al contrari, cal filar prim, preguntar, i anar-ho a veure per treure'n de tant en tant, aquestes coses que passen arreu, i que no es publiquen.

Doncs bé aquesta vegada n'hi ha una altra i el carrer Baix se'n ha fet ressò. Totes les cases sensibles de rebre correspondència, tenen un mòdic cartell enganxat a la porta amb els noms dels qui viuen a la casa. També al començament del carrer, a manca de enunciat amb el nom, un cartell més gran que posa Carrer Baix.

Que passa doncs perquè els veïns hagin adaptat aquesta mesura?

Pel que sabem, el canvi de carter ha acabat amb els nervis del veïnat, el guirigall format amb la correspondència que sol arribar a cada família, no sabem ben bé a quin fi, les cartes han anat a parar aleatòriament a la primera casa que el carter nominat per a la vila, li ha vingut bé, amb els dies i cansats de perseguir les cartes amunt i avall de la població, als veïns trets de polleguera, heus ací que han recorregut a correus per fer la corresponent queixa i també, com a cosa pràctica i no fiant-se del tot que l'administració anés més a poc a poc del que era desitjable, han retolat cases i carrer.

A veure si, carter i administració prenen model d'eficàcia i aquest any podem tenir rètols nous a cada carrer, com temps endarrere es va fer amb les places i placetes.

● Diumenge, 12 de març, es va fer la dinovena ruta per la Segarra que organitza cada any l'UEC Anoia. Els coordinadors Josep Orpinell i Francesc Sabaté, perfectes coneixedors de la geografia segarrenca, saben harmonitzar per-

Capella de Sant Ramon Nonat a Portell

fectament l'itinerari, amb els seus atractius naturals, i la descoberta de cada petit nucli, amb la història i altres aspectes culturals.

En aquesta ocasió la ruta comprenia des de la Segarra calafina fins a l'est de la Segarra, és a dir, des de Sant Martí de Sesgueioles fins a Portell.

Més de seixanta excursionistes feren la ruta que comprenia especialment la visita a Calaf i a Portell on, amb les explicacions de Montserrat Cucó i de Francesc Villegas dels Amics del Romànic del Bages s'aconseguí que aquesta matinal tingués tots els atractius que es volia. Tot plegat, un nou èxit per a tots, organitzadors, participants i per als petits nuclis de població que han estat una mica més coneguts.

● Josep M. Ballarín ha escrit una novel·la "L'illa dels Guacamai", segons ell mateix, un *divertimento* desmanegat. Guacamai és una illa imaginària al Carib, on només hi ha lloros i uns homes guacamaís. Els hi arriba el Colom fill de Tarroja que es troba casat amb una guacamaia d'ulls

---

tendres. Amb el *descubrimiento*, se'ls acaba la tranquil·litat mil·lenària i comencen a rebre un munt de visites inesperades de forans amb la dèria de voltar-la: pirates, antropòlegs, missioners, gringos i, fins i tot, ecologistes de Greenpeace.

El professor de literatura medieval Anton Maria Espadaler diu que Josep M. Ballarín pren una figura sagrada de l'espanyolitat com Colom per crear una gran comèdia. El tema, segons el medievalista no és tant el descobridor com l'illa, insinuació del paradís, un paradís que té semblances amb el triangle situat al nord-est peninsular.

Espadaler defineix a Ballarín com un *home d'una gran llibertat, d'una llibertat sense límits*.

El mateix Ballarín reconeix que s'ho ha passat molt bé escrivint-lo i tot fa preveure que ens ho passarem també molt bé llegint-lo.

- Aprofitant la Setmana Santa, un grup de la nostra vila, amb l'ànim de trobar-se amb l'Ignasi Artigas i recórrer una mica de món, han volat a Finlàndia, el país dels llacs, i han pogut adonar-se que és ben diferent, amb una cultura que sorprèn i sobretot amb un clima atmosfèric que, a mesura que van passant els dies, va aclaparant el caràcter dels qui, acostumats al sol i sobretot

Un carrer de Kemi (Finlàndia).

a la planúria de la Segarra, es fa més hostil. Els protagonistes han gaudit de valent.

- Com és costum el dia 17 d'abril, dilluns de Pasqua, la nostra vila honora Sant Julià, a l'ermita del sant se celebra la missa en un entorn popular, seguidament es reparteix la coca tradicional i es fa la rifa de la "mona" de pasqua. Va ser l'any 1992 el primer en que es va dur a terme la dita rifa de la mona, que ha tingut continuació fins avui. Així publicava Terra Rubra la notícia, "*La novetat d'enguany és la rifa d'una monumental mona amb una reproducció de l'ermita, feta de xocolata. La sort fou per a Ramona Segura qui gentilmente la feu repartir per a tots els assistents*".

Primera mona rifada a Sant Julià

Ha plogut molt des d'aleshores, o potser no tant, el cert és que les criatures d'aquell moment, són el jovent d'avui i amb ells notem el canvi els que ja comencem a sentir el pes dels anys. Allò que compta com importat és, que Terra Rubra promotora de la primera rifa de la mona a Sant Julià, segueix amb la mateixa il·lusió, més consolidada. Anem fent camí contra tempestes, com la majoria d'associacions i agrupacions culturals pateixen. Hem millorat, estem a punt de complir el número centenari i ens en sentim satisfets.

Fem des d'aquesta pàgina de notícies una crida a tots els que ens coneixen i valoren, a

Majorales de
Sant Julià

Guardonades amb la
mona i el llibre

l'aportació d'idees, a noves col·laboracions locals i de comarca, tenim ganes de seguir millorant i d'arribar més lluny.

● Enguany Sant Julià, tot i que una mica passat per aigua, el temps, ens l'ha deixat celebrar amb l'èxit de sempre.

Hem trobat a faltar vilatans de la tercera

Instantànies de l'aplec

edat, que durant molt anys ens han acompanyat en la festa, tal vegada aquests, a causa del temps i de la salut una mica més dèbil, no ho han pogut fer, un record per ells.

El grup de barcelonesos que ja fa uns anys també ens ajuden a fer la festa més gran i més solemne, no se l'han volgut perdre. Els agraïm la companyia.

Els majorals Madrona i Joan de cal Sellés han preparat l'ermita, la coca i el beure amb la major delicadesa i detall.

Aquest ha estat el primer any que els majorals no han passat per les cases, com tradicionalment es feia, a recollir almoïna per la festa de Sant Julià. Esperem que aquesta novetat ens conscienciï a tots els vilatans a ser encara més generosos.

Com cada any s'ha rifat la mona, que ha tocat en sort a la Montserrat Llenes de cal Calces, i per si fos poc la segona rifa, que també tradicionalment, per estimular una mica la cultura, és un llibre, donació del seu autor Josep Coma, ha tocat en sort també a la Montserrat. Ves quina casualitat! Algú ha comentat, potser li podríem fer comprar rifa de Nadal a veure si ens enriqueix a tots!

Que per molts anys puguem celebrar Sant Julià amb bona harmonia. Felicitats a tots!

● NECROLÒGIQUES

El dia 11 d'abril morí a Barcelona, a l'edat de 46 anys, Francesc Bonjoch Armengol, fill de Magdalena Armengol (cal Balada). Fou enterat a Santa Fe.

El dia de Pasqua, 16 d'abril, morí Pere Marimon Viladrosa a l'edat de 88 anys. Nascut a Tarroja havia viscut la major part de la seva vida a Torà (Hostal Jaumet) però se sentia tarroenc i sempre esperava amb deler la nostra publicació.

El nostre més sentit condol a les respectives famílies.

ESCRIUEN ELS NOSTRES LECTORS

Després de llegir l'Editorial de Terra Rubra" núm. 98, vull respondre i afegir-me al desig expressat a l'últim paràgraf:" ... confiem que el seny s'imposi i es creï un ambient favorable perquè hi hagi respecte i comprensió entre els pobles d'Espanya."

No en tinguem cap dubte, així serà perquè, afortunadament, una cosa és la ciutadania i altra el món polític. Mireu, el meu avi que visqué la seva joventut a cavall dels segles XIX i XX, solia dir "Mentiu més que els polítics" frase que, quasi cent anys després, segueix de plena actualitat.

Catalunya sempre ha estat la bèstia negra de torn, en més o menys intensitat segons quins governs, i d'aquells que, per interessos purament econòmics, els hi ha donat, hi donen suport; abans, valent-se de determinada premsa, la ràdio, la televisió i, a hores d'ara, Internet. En aquesta guerra, bruta i despietada, tot s'hi val per tal de controlar el poder o, el que és el mateix, els diners, l'autèntic objectiu per molt que ho intentin dissimular. No us deixeu enganyar això és l'únic que els interessa i es valen de Catalunya, i l'Estatut, per tal d'endarrerir el clima polític, posant en contra nostra l'opinió pública espanyola.

Qualsevol oposició té el dret, jo diria l'obligació, d'intentar recuperar o conquerir el poder, atès que la democràcia és basa en aquest principi, però no servint-se de la propagació de mentides, amb la intenció barroera que quallin entre la ciutadania de bona fe. No és un proble-

ma d'esquerres o de dretes, simplement es tracta de fer-ho amb dignitat i moralitat guanyant-se el vot per mitjans honrats i legítims sense que s'hagin d'avergonyar de res. Aquest comportament és el que exigim als polítics des de Catalunya.

Esperem doncs que, malgrat el què voldrien els sabotejadors de la pau, la comprensió i el respecte entre els pobles d'Espanya, com diu l'editorial, acabi foragitant-los del mapa polític. Que així sigui.

ANTONI MOLINÉ I ROURA
(Barcelona)

* * *

Un autor anònim, que sembla sorprès, per la visita a la Web de Terra Rubra, ens escriu aquestes lletres:

Tot navegant per internet, encara que no en sóc massa hàbil, he ensopgat amb la vostra revista, la qual m'ha sorprès gratament. Després de fullejar els números que hi teniu penjats, i d'intuir l'esforç que les forces vives que suporten la revista han de fer per tirar-la endavant, us encoratjo a seguir per aquest camí.

Tot i el seu format senzill, sobri i breu, el seu contingut convida a obrir full per submergir-se en bona avinença i fer camí fins el final. Una mica de tot, tema d'actualitat en l'editorial, notícies del poble, que encara que no interessin directament als que som de fora, sí que podem saber així, que passa en un poble petit de la Segarra i com la seva gent es belluga. Els articles

de petita investigació, per anar descobrint les arrels, records d'infantesa escrits de manera entremaliada i delicada, l'article central de no-vetat, signat per erudits poc reconeguts. Els autors denoten fusta compacta i madura. Tot un compendi d'esforç, bon gust, i moltes ganes. Diria que aquesta revista m'ha obert un horitzó desconegut que m'aportarà sense dubte molts coneixements i satisfaccions.

M.T. i F

* * *

El nostre subscriptor Antoni Moliné, ens fa arribar la nota que segueix:

Prego ho publiquen a la nova Secció "Cartes dels Lectors"

He llegit la carta del Sr. Josep M. Llobet i Portella, sobre la ciutat de Cervera i Felip V. Sí, és ben cert tot el que ens manifesta respecte a l'adhesió del consistori a la causa del arxiduc Carles, ara bé, s'ha de tenir en compte que, posteriorment, un grup de notables prohoms, va abraçar la causa felipista que, cap a la fi, va ser la que prevalgué atès que, de no haver estat així, mai no s'hagués bastit el magnífic edifici de la

Universitat de Cervera

Universitat que Felip va situà a la capital segarenca, com a prova de fidelitat a llur persona.

Què va provocar aquest canvi polític tan radical? La història no ens ho explica però, si ens deixem guiar per la lògica, al meu modest entendre, poden ser dues les raons: Que, veient els cerverins el caire que duia la contesa, van preferir posar-se del costat del guanyador o bé que, el grup de prohoms, va acabar imposant el seu criteri polític, creient que el poder econòmic i patrimonial del que gaudien perillaria cas de seguir el criteri del consistori. Es allò de sempre, **la veritable Pàtria és la butxaca.**

Full informatiu de la Vila de Tarroja

Consell de Redacció: *Josefina Carulla, Josep Coma, Josep Condal, Narcís Saladrigues, i Mercè Torra.*

Col·laboradors: *Jeroni Artigas, Josep M. Llobet, Ramon Castellà, Jaume Secanell, Alba Vallès, Núria Verdès i Ramon M. Verdès.*

Correcció: *Servei Comarcal de Català del Consell Comarcal de la Segarra*

<http://www.terrarubra.net>

c/e: revista@terrarubra.net

Els articles publicats reflecteixen únicament l'opinió de llur signant.

Núm. de compte per als subscriptors: 2013 0315 22 0200665270

Edita: «Comissió d'Estudis Tarrogencs»

C/ de l'Església, 1 - Tel. / Fax 973 52 00 65 - 25211 TARROJA

Muntatge i impressió:

Saladrigues, S.L. - Ctra. de Preixana, s/n - 25250 BELLPUIG

Dip. Legal: L-2107 - 1990

LA CASA DELS COLOM A SANTO DOMINGO

Davant del port s'aixequen els murs de l'antic palau del virrei construïts en fermes carreus de pedra sobreposats. (1) Des d'allí es pot contemplar la badia, el riu i la ciutat amb totes les principals esglésies i fortaleses, també les palmeres inclinades en tot el recorregut de les solellades platges. En el pla hi ha una ceiba, on segons la tradició, el descobridor hi va amarrar el cap de la nau Santa Maria, i va tirar l'àncora que es conserva com una relíquia protegida per una tanca de ferro.

El virrei, Diego Colom, i la seva muller Maria d'Alba, cosina del rei Ferran el Catòlic, començaren la construcció d'aquest palau alcàsser com a habitatge propi, i l'ompliren d'obres d'art i tresors indígenes. Amb la retirada de la Reial Audiència de Santo Domingo aquest edifici fou abandonat, i el seu interior ruïnós va posar al descobert els amplis departaments que van ocupar aquesta família, el presidi on va residir el famós cacic Enriquillo, o el Gran Saló on tenien lloc els saraus o reunions, i que acolliren invitats i celebracions fastuoses que tan foren criticades pels frares dominics i condemnades en els sermons d'Anton de Montessinos –que pretenia retornar el cristianisme als seus orígens, fent de la religió l'esperança dels humils, po-

sant de relleu la “veu dels que clamen en el desert”-, i recordant a tots els colonitzadors que estaven en pecat mortal per tenir tanta gent subjugada i les dependències plenes d'esclaus. Fins que va ser restaurat el 1957.

A la plaça hi havia una estàtua de la virreina, tallada amb pedra de la mateixa cantera col·locada sobre una petita peanya la qual, curiosament, va ser substituïda per una altra de la reina Isabel la Catòlica durant les efemèrides del Cinquè Centenari del Descobriment, durant la inauguració del fastuós i controvertit mausoleu anomenat el Far de Colom. Al travessar-la trobem la catedral, que conserva les relíquies de l'antiga basílica de Sant Nicolau de Bari, primera del continent americà, juntament amb una custòdia de plata de safirs i topazis feta pel florentí Cellini.

La catedral conserva un altar major de caoba, recobert d'or, fusta que amb el pas del temps ha anat adquirint una tonalitat fosca que contrasta amb la plata oxidada i la patina de les velles imatges. Al fons de la nau, a la capella de l'Altar Major, hi ha un monument on els dominicans mantenien la tradició que hi descansaven les restes del descobridor en una arqueta de plata, i que diuen foren transportades l'any 1536 quan fou nominat capità general

---

de l'illa el seu nét Lluís Colom.

Amb la virreina Maria d'Alba vingueren algunes donzelles el 1509, que varen acollir-se a dita fortalesa i, després varen casar-se amb homes aposentats de la colònia. Algunes com a conseqüència d'aquests matrimonis heretaren terres i servents indígenes, cosa que va comportar estar al front d'importants negocis sucrrers. Tal i com expressa el cronista Gonçal Fernández de Oviedo, de la vidua del llicenciat Suaço, donya Felipa, que en companyia de les seves filles, Leonor i Emerenciana, administren una hisenda que *"con los negros i ganado i pertrechos e tierras e todo lo que a él va anexo vale al presente sobre cincuenta mil ducados de oro..."*

Altres, com la Catalina Juárez, "la Marcaida", va casar-se amb el qui més tard fou conqueridor i colonitzador de Mèxic, en Ferran Cortés.

La virreina Maria d'Alba, filla del Comanador Major de Lleó de l'orde de Santiago, neboda del duc d'Alba i néta de l'Almirall Major de Castella Fadrique Enríquez, va viure molt temps en aquesta casa, on va morir el dia 11 de març de 1549, acompanyada del seu fill Lluís i la seva família, qui dos anys després vindria per primer cop a la península d'on ja no en retornaria. Havent quedat vídua va exercir la tu-

Casa de Colom a Santo Domingo

toria del seu fill Lluís fins al 1546. Durant aquest període va ser quan el cardenal Joan García de Loaysa va dictar la famosa sentència per la qual el nét de l'Almirall Colom perdia el títol de virrei i el dret a nominar càrrecs en el Nou Món, rebent a canvi el títol de Duc de Veragua, Marqués de Jamaica i deu mil ducats d'or de renda anual.

La família posseïa també una hisenda de sucre a la ribera del riu Nigua, als afores de la ciutat. Al quedar-se vídua la virreina l'administava. Des del riu traslladaven el sucre en barques fins a embarcar-lo a les naus grosses que esperaven al port i anaven a la península. Aquest enginy es coneixia com a Nostra Senyora de Montalegre, i sortia al mercader Leonard Lemelín mil arroves de sucre, avaluat en un ducat l'arrova exempta de ports.

No obstant això aquesta família hagué de desplaçar-se a la península. Diego Colom va ser reclamat per l'Em-

Parc de Colom a Santo Domingo

perador Carles V, i va passar molt temps lluny de la seva gent fins que va morir. La virreina va haver de deixar el seu hereu per venir a reivindicar els drets pactats amb la corona als tribunals peninsulars durant vint anys. Ocasíó que va aprofitar per casar la seva Isabel amb Jordi Albert de Portugal, comte de Gelves; Cambrer Major de Carles I de Bragança; a Joana amb Lluís de la Cueva, germà del duc d'Alburquerque i capità de la guàrdia imperial; a Maria, amb Sanç de Cardona, Almirall d'Aragó; a Cristòfol amb Anna de Pràvia; a Diego se li va concedir ser el patge del príncep Felip a més de l'hàbit de l'ordre de Santiago; i a Felipa ser ingressada com a religiosa en un monestir, on va morir el 1548.

A aquesta casa colonial de Santo Domingo va viure també amb dita família el fill natural del virrei Diego Colom, en Francesc Colom i Gamboa, el qual quan l'emperador va nominar

al capità Cristòfol de la Peña com a governador de Veragua, l'any 1546, el va acompanyar fins a la colònia, Nom de Déu junt amb cent trenta homes seus on perdé la vida. Aquest nét de l'Almirall Colom era fill d'Isabel de Gamboa, descendent de Joan de Gamboa, capità i senyor de la vila de Pals. (2)

Seria bo afegir, que l'estil d'aquesta casa dels Colom a l'illa antillana està inspirat en les construccions destinades a la llotja, casa de contractació o consolat del mar dels Països catalans. O sigui, un edifici rectangular de dues plantes, amb la façana cara al mar, unes galeries de cinc arcs rebaixats amb artesanats, i portes que obren a dites galeries i donen llum a grans estances.

ALBA VALLÈS I FORMOSA

NOTES:

1) El cronista Gonzal Fernández de Oviedo, que havia residit a la ciutat comtal com a persona de la cort reial, comenta en la seva obra que, "todas las casas de Santo Domingo són de piedra como las de Barcelona, o de tan hermosas tapias y tan fuertes, que es muy singular argamasa; y el asiento mejor que el de Barcelona, porque las calles son tanto y más llanas y muy más anchas, y sin comparación, más derechas..." (Historia General y Natural de las Indias).

2) Veure "La tràgica mort de Francesc Colom i Gamboa nét del Descubridor". Terra Rubra, núm. 90, setembre-octubre 2004, Tarroja.

PARAL-LELISMES I IDENTITATS ENTRE CRISTÓBAL COLÓN I JOAN COLOM I BERTRAN

CRISTÓBAL COLÓN

1. Té un fill hereu dit Diego
2. Té un germà eclesiàstic dit Diego
3. Té un germà que es diu Lluís (Sínode de Sto. Domingo, segona meitat s. XVII)
4. Bateja l'illa Margarita amb aquest nom perquè la seva dona es deia així (J. López de Velasco)
5. El seu sogre es diu Pere (F. Colom)
6. El seu cunyat és un home de mar dit Pere
7. Serveix Renat d'Anjou, rei dels catalans
8. El document Borromei diu que es deia realment Joan
  - 8.1. A França és esmentat com a Jehan Coullon
  - 8.2. A Portugal se li diu João Collom
  - 8.3. Fa una expedició a l'Àrtic. Els textos llatins l'esmenten com a JohannesKolonus o Kolnus
  - 8.4. Rubrica documents amb una J entrelaçada amb un S, abreviatura de Johannes
  - 8.5. Té una néta dita Joana
9. Els seus pares són mercaders i van fer els seus negocis per mar
10. Té un parent dit Joan Antoni
11. Els Reis Catòlics són els seus senyors naturals
12. A l'escut d'armes hi té una banda vermella amb dues cotisses
13. Als plets hom hi manifesta que les seves armes familiars són un colom d'argent en camper d'atzur
14. Té una cunyada dita Violante

JOAN COLOM I BERTRAN

1. Té un fill hereu dit Jaume
2. Té un germà eclesiàstic dit Jaume
3. Té un germà que es diu Lluís
4. La seva primera dona és la Margarida d'Alòs
5. El seu sogre és en Pere de Coimbra
6. El seu cunyat es diu Pere-Antoni d'Alòs, cònsol de Barcelona
7. Serveix Renat d'Anjou
8. Es diu Joan
9. Els Colom-Bertran són mercaders i tenen naus
10. Té un parent dit Antoni Joan
11. Els Reis Catòlics són els seus senyors naturals
12. A les seves armes hi ha una banda vermella amb dues cotisses daurades, símbol heràldic dels Bertran
13. El seu senyal heràldic és un colom d'argent en camper d'atzur
14. La primera muller del seu germà Lluís és la Violant de Mont-ros

15. Va a Palos a cercar els germans Yáñez o Anes	15. Els germans Anes o Eanes són a Pals i a l'Empordà
16. El rei Ferran l'esmenta com a capità	16. És capità
17. A Portugal es mou a la Cort de Joan II, hereu universal dels Regnes catalans de Pere el Conestable	17. Serveix la causa de Pere el Conestable, rei dels catalans
18. També a Portugal té per companys els Azambuja, els Silva, els Anes, els Ateyde.	18. Al seu mateix bàndol hi ha els Azambuja, els Silva, els Anes i els Ateide o Teide
19. El rei Ferran l'esmenta com a "nobilem virum"	19. És un cavaller i un noble
20. És virrei i governador general, càrrecs inexistents a Castella	20. És un home del Consell d'Estat, amb càrrecs semblants als de virrei i governador general
21. És almirall	21. És vicealmirall i almirall
22. És un home vell, amb cabells blancs, com un senador romà, quan torna a Barcelona, al 1493 (B. Cases)	22. Al 1493, tindria uns 79 anys
23. Abans de morir ell mateix es compara amb el centenari Abraham	23. Mor als 92 anys
24. Té béns i propietats que deixa en herència als seus fills	24. Té casa i propietats a Catalunya
25. Viu al barri de Santa Maria, de "Sevilla", però mai no li han trobat la casa	25. Viu al barri de Santa Maria del Mar, a Barcelona
26. Escriu que no és el primer almirall de la seva família	26. Té almiralls entre els seus parents Colom, Casanova, Bertran, Cabrera i Cardona.
27. Diu la llegenda que, en tornant, del Nou Món, va passar per Badalona on va dormir al Mas Sunyol	27. El Mas Sunyol era propietat d'En Joan Colom i Bertran
28. Els Sanxis i els Santàngel l'ajuden en la primera expedició	28. Els Sanxis i els Santàngel tenen negocis amb els Colom de Barcelona
29. El mitjancer entre ell i els Reis, en la preparació del primer viatge és un tal Johan Peres, que resideix als afores de "Palos", astrònom i home de la cort.	29. Mossèn Joan Pere o Peres és autor de les <i>Taules Astronòmiques</i> , cortesà i resident al Molí de Pals
30. En Diego és amb els seus cunyats mentre ell és a Portugal	30. En Jaume viu amb els seus cunyats, perquè ell es troba a l'exili per raons polítiques
31. Américo Vespucio o Despuche és un dels cartògrafs de la seva confiança. Aquest cosmògraf tenia en propietat el mapa d'En Gabriel Vallseca. El mapa d'En Vallseca el tenia el Cardenal Despuig	31. Els Despuig i els Vallseca són parents dels Colom de Barcelona

JORDI BILBENY

L'AHIR I L'AVUI, TOT PASSEJANT

Una tarda d'aquest hivern, fent un tomb per la nostra població, se m'acut afinar el sentit de la vista per observar, observar sense més interès, a poc a poc que les coses esdevenen diferents, un nou sentit es desvetlla al meu entorn. Sens dubte em sento espectador conscient, de carrers, d'habitatges i també d'esdeveniments. Avui, la pressa molt habitual en el nostra vida, no es farà present, ni em robarà el plaer de gaudir.

El canvi que ha sofert la nostra vila és notable, sobretot en les darreres dècades, està clar que hem millorat, i de quina manera! Canviar el nostre paisatge quotidià no és cosa difícil, la majoria de les vegades, no fem mes que modificar allò que els antecessors havien construït.

La vida d'un poble, no és tan sols la modificació o el canvi dels habitatges, dels carrers ni de les places.

Un poble és viu, si els qui l'habiten tenen vida, vida a casa i al defora, el poble no és un refugi per a tancar-nos-hi, sinó una gran finestra des de la qual podem estar oberts al món, igual que els veïns d'una gran ciutat. Podem fer que tot l'entorn canviï, però si no canvia la mentalitat, ni tampoc la manera de ser de les persones, res no canviarà. Seguirem insatisfets, conformats a força de conformar-nos. Podria ser que passegéssim per la vida, de puntetes, sense trepitjar a fons, no fos cas que això ens comprometés massa.

El color de l'hivern, entrada ja la primavera que hem deixat enrere, queda lluny i en un tres i no res ens posarem a l'estiu, temps de blat madur, de recollir la collita i d'omplir el graner. La pagesia va de baixa i cada vegada són menys els joves que es dediquen al camp en el nostre país. A poc a poc ens hem anat posant dins el món de la industrialització, dels serveis, dels tecnicismes, i així hem fugit de la terra, massa dura, massa tosca per les nostres aspirades fineses. El demà jutjarà si el canvi ha valgut la pena.

En Josep Camps, amb el poema que avui publiquem, va fer en el seu dia, -no podem precisar la data en què el va escriure (1950 ?) -un cant a la nostra vila, a la pagesia de la

La casa de cal Camps, avui renovada.

nostra població, a la solera de la nostra gent, a les arrels i a la fortalesa. Un cant també a la unió i a l'esperança. Temps era temps...

Un llaç de carreteres es dibuixa
al teu voltant, Tarroja, i quan s'atansa
el riu Sió a saludar-te, Quantes coses
tindrem per recordar-te en veu baixa!

Ta gent duu sang pagesa, i fan una eina
de la confiança, del saber i la traça
i en el més profund de cada fill del poble
hi ha una fe meditada i arrelada
com són els fonaments de tes muralles
resistents a la cursa centenària
dels segles. Els teus fills són pedra forta
que les dureses de la vida aguanta
i als peus de Santes Masses,
amb l'ajut del patró Sant Julià,
Tarroja clama que sols ha restat unida,
si servia sota la Llei de Déu
que és nostre Pare.

Agraïm a la família Camps Cama, la generositat de deixar-nos remenar la calaixera, per la qual cosa tenim el goig de publicar aquesta petita mostra.

TERRA RUBRA

CARMELLES

Els pobles petits han perdut, amb els anys, molts infants i joves que, amb la seva presència, donaven el to d'alegria a la gent, als espais, places i carrers i, no cal dir, a les festes.

La Pasqua, amb les tradicionals caramelles era un d'aquests solemnes moments perquè en els carrers hi havia un esclat d'alegria, infants i joves cantant, i la seva simpatia era expressió de vida, de futur i d'esperança.

La nostra vila de Tarroja també ha patit aquesta emigració i tots, qui més qui menys, enyorem ben segur aquells anys plentítics quan hi havia un nombre important d' infants i de joves que impregnaven d'ambient cada llar i les places i carrers.

Cantada de caramelles a l'era del molí

El cant de les Caramelles forma part d'una rica tradició que el nostre país ha matingut viva en molts indrets

Aquesta fotografia dels anys seixanta, quan Tarroja comptava amb força més gent, parla a bastament.

PER UNA NEGRA NIT

*Crec en el sol, encara que no el vegi.
Crec en l'Amor, encara que estigui sol.
Crec en Déu, encara que Ell calli.*

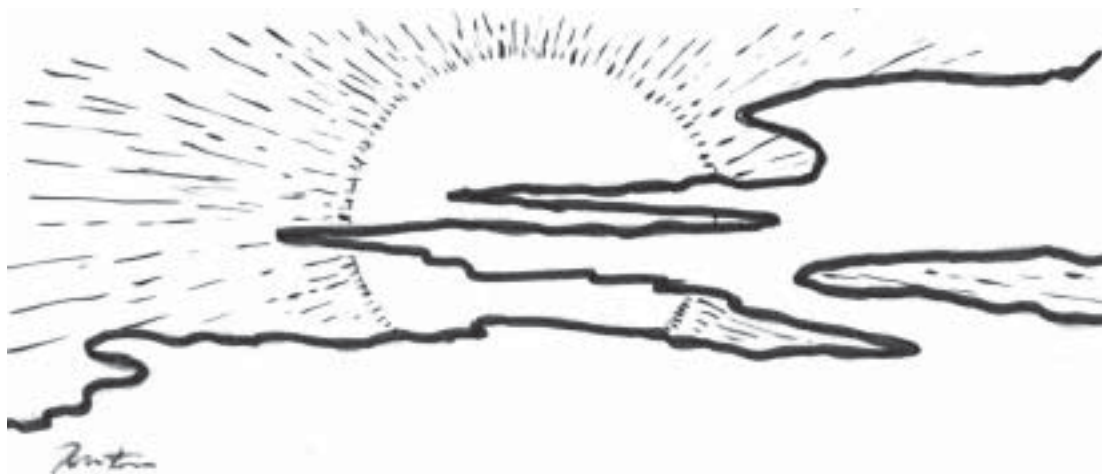
Un anònim presoner en
una paret d'Auswich

Crec en el sol. Costa poc de creure-hi en el bon temps, fins tot quan està núvol sabem que ell és allí. Potser, en aquells dies de boira plana i llargues nits de l'hivern ens costa més de creure-hi; però si aquell deportat a l'hivern d'Auswich hi creia, més hi podem creure nosaltres per negra que vegem la nit.

Un dels espectacles més bonics que recordo en un tretze de desembre de mig segle enrere, quan, després,

d'una boira plana per tota la Conca de Tremp, de pujada al petit poble de Santa Llúcia, vam sortir de cop del núvol humit i fosc per trobar-nos un dia radiant i lluminós. Quin record per una nit fosca!

Crec en l'Amor. L'Amor amb majúscula sense egoisme ni distincions. Un amor amb què, com va dir Jesucrist ha d'abraçar a tothom. "Un manament us dono, que us estimeu com jo us he estimat". Fins i tot a la creu, un dels darrers missatges va ser demanar al Pare del perdó per als seus botxins. I nosaltres? Moltes vegades ens dóna la sensació que vivim en un món de violència, rancor, odi... però

---

voleu dir més que en aquells anys de la II Guerra Mundial. Si aquell “desgraciat” d’Auswich en la solitud d’un Amor que ell creia no compartit, per què no hi podem creure nosaltres? per què no tenim un cor prou gran per encabir-hi tot el nostre pròxim com ens diuen els Manaments de la llei de Déu? “... amar a Déu sobre totes les coses i al pròxim com a tu mateix”.

Al pròxim i a “tu mateix” perquè nosaltres també ens hem d’estimar, sense egoisme, però en definitiva, Amor.

Crec en Déu. Potser la part més difícil, fins i tot per als que ens diem creients. Massa vegades ens sembla que Déu no ens escolta i resta silenciós a les nostres súpliques i no ens respon com voldríem. Fixeu-vos que he dit “súpliques” i no oracions, perquè quan Ell, Jesucrist, ens va ensenyar a resar sí que ens va dir que demanéssim “el nostre pa de cada dia”, “que ens perdoni les nostres culpes”..., però abans, li diem “faci’s

la vostra voluntat”. Creure en Déu, parlar-li, resar. És, per damunt de tot, acceptar la seva voluntat. Si aquell “desgraciat” d’Auswich hi creia tot i el silenci de Déu en aquella època d’horror, de mort i d’odi, per què no hi podem creure nosaltres?

* * *

Haureu vist que en dues ocasions he parlat de l’anònim deportat a Auswich com a “desgraciat”, però fixeu-vos que totes dues vegades ho he posat entre cometes perquè em pregunto. Ho era de desgraciat? Estava contaminat de l’odi que regnava arreu, arreu? No estava per damunt de la rancúnia i l’horror que l’envoltava? Voldria creure que, tot i viure en un infern, gaudia d’una pau i d’una serenitat que no tenien els prepotents del seu temps. Tan de bo que, com aquest anònim presoner, creguem en el Sol, l’Amor i, per damunt de tot, en Déu.

JOSEP COMA

Hostal
Jaumet
Fundat el 1890
TORÀ

Ctra. Barcelona-Andorra, s/n
Tel./Fax 973 47 30 77
25750 TORÀ (Lleida)
www.svt.es/caljaumet
e-mail: caljaumet@svt.es

Tel. 973 53 16 73 - Part. 973 53 16 06 - Av. Mil·lenari, 38 - 25200 CERVERA

CAIXA CATALUNYA